

«El que seria lògic és que ETA parlés de les víctimes»

ENTREVISTA. Martxelo Otamendi És una de les veus més influents i informades sobre el procés basc. El seu diari, *Berria*, i *Gara* sempre reben els comunicats d'ETA en primícia. Otamendi va ser a Manresa per parlar del procés basc cap a la independència. Per això en aquesta primera entrega parlem d'ETA i el procés de pau. La setmana vinent: les relacions entre l'independentisme basc i el català.

Lluís Carreras Ballvé

Nascut a Tolosa el 1957, Otamendi és, des del 2003, el director de l'únic diari en eusquera del País Basc, el diari *Berria*. Aquell any, la justícia espanyola va ordenar el tancament, per presumptes vinculacions financeres amb ETA, d'*Egunkaria*, del qual també n'era director. En un procés dilatat sense motiu, finalment el 2010 la justícia va absoldre el diari.

Video: http://www.youtube.com/watch?v=BPrMupdE2IE&feature=player_detailpage

Si féssim un pronòstic per a les eleccions basques de l'any vinent i agaféssim els resultats de les últimes eleccions generals, hi hauria un empat tècnic entre 20 diputats del PNB i 20 d'Amaiur. La societat basca està preparada per un lehendakari de l'esquerra abertzale?

Sí, clar. També està preparada perquè no ho sigui. La meua previsió és que el PNB guanyarà les eleccions. Arnaldo Otegi serà encara a la presó i no podrà presentar-se. El PNB posarà tota la carn a la graella: presentarà Iñigo Urkullu. Vostè sap que en el PNB hi ha una bicefàlia: no es pot ser president del partit i alhora president del govern. Per tant, Urkullu deixarà la presidència del partit. El PNB invertirà tot el que té per guanyar aquestes eleccions. L'esquerra abertzale, amb Arnaldo Otegi de candidat, ho té difícil. Sense Otegi, ho té molt difícil.

El factor Otegi és clau?

Sí, perquè és un líder emblemàtic no només de l'esquerra abertzale. Si Otegi posés una oficina per oferir entrevistes, hi hauria cua de periodistes de tot l'entorn basc, català, espanyol, també internacional? Té el carisma del líder nat.

I no creu que a la data de les eleccions ja hagi estat alliberat.

No. D'aquí poc coneixerem la resolució del Suprem del recurs que va posar la defensa per la condemna de 10 anys que li va posar l'Audiència Nacional. Com a molt, li podrien baixar de 10 a 6 anys, és a dir, de procedència a col·laboració amb ETA. No crec que el procés a Espanya estigui prou madur perquè el Suprem absolgui Otegi. Menys de sis anys, impossible. No es pot ser d'ETA dues vegades la setmana. O ets d'ETA o no ho ets. O n'ets col·laborador o no.

Havent estat líder de Batasuna durant molts anys, Otegi és el líder que encarna aquest procés renovador de l'esquerra abertzale? Trenca prou amb el passat?

Sí. Otegi ha estat el líder de l'esquerra abertzale els últims quinze anys i, a més, és el que ha portat, juntament amb Rafa Díez i molta altra gent com [Rufi] Etxeberria, les bases de l'esquerra abertzale a un canvi d'estratègia fonamental: passar de l'estratègia políticomilitar a una d'exclusivament política. I aquesta transició l'ha liderada Otegi amb el seu grup els últims tres o quatre anys. En un país normal li haurien donat una medalla per aconseguir que una organització armada deixés la lluita armada i aquí, 6 anys de presó. Això no passa a cap altre lloc del món.

Otamendi, abans de fer una conferència a l'Auditori de la Fundació Caixa Manresa. Foto: **Clàudia Benavent**

En el comunicat del 20 d'octubre, ETA no fa cap menció a les víctimes. Per què en el moment que ETA deixa les armes, s'oblida de les víctimes i el seu patiment?

No crec que se n'oblidi. ETA pren la decisió de comunicar que el procés intern de reflexió sobre la viabilitat de la lluita armada ha acabat i que el resultat és que s'acaba la lluita armada. Segurament no sóc la millor persona per interpretar el pensament d'ETA, però el que seria lògic és que ETA parlés de les víctimes. L'esquerra *abertzale* ja n'ha parlat i ETA també en parlarà quan correspongui. Crec que seria bo que parlés ràpid perquè cal desbrossar el camí i treure excuses a moltes persones que no volen que aquest procés avanci. Els presos no poden fer gaires passes més. Ni es penediran del que han fet ni començaran a maldir de l'organització. No oblidem que, en aquest conflicte, a més, hi ha les víctimes de l'Estat i ningú exigeix als responsables polítics del que s'ha fet a aquestes víctimes. Hi ha una vara distinta de medir les víctimes d'ETA i les de l'Estat. Quan es faci el llibre negre de la violència de l'Estat quedaran molt malament molts presidents espanyols i molts ministres d'Interior.

Quan es refereix a víctimes de l'Estat, es refereix a les víctimes dels GAL i als presos d'ETA, que se'ls ha imposat una determinada política penitenciària?

Em refereixo a la guerra bruta, a les víctimes d'excessos policials, d'excessos judicials, com el cas d' *Egunkaria* [el seu antic diari], que van tancar-lo i, al cap d'uns anys, va quedar absolt [de l'acusació de ser finançat per ETA]. Em refereixo a víctimes de metrallaments sumariíssims de les forces de l'Estat contra membres d'ETA, també a gent que no era d'ETA, però que es pensaven que ho era. Em refereixo a la tortura, a l'expressió? A tota la gestió d'Intxaurrondo. En l'Europa occidental no hi ha cap altre centre que els últims 35 anys hagi rebut tantes condemnes per part de jutges espanyols per les tortures que s'hi han produït. No oblidem mai que el cap suprem de la lluita antiterrorista, que era el general [Enrique Rodríguez] Galindo, el guàrdia civil més condecorat en la lluita contra ETA, va acabar amb una condemna de 85 anys [en realitat van ser 75] pel cas Lasa i Zabala [dues víctimes dels GAL]. Això té unes víctimes i té responsables polítics, que hauran de reconèixer algun dia també el dolor causat. Quan parlem de víctimes, n'hi ha per a tots.

D'ESQUITLLENTES

Quin és el seu llibre preferit? Llegeixo molt llibres que tenen a veure amb informació política, i no tanta literatura. Les *Memorias* de Madeleine Albright [secretària d'Estat en l'era Clinton] em semblen molt interessants. I el llibre d'Antoni Batista *Adéu a les armes*.

A quin lloc li agradaria perdre's? A Barcelona.

Quin plat prefereix trobar-se a taula? M'agraden molt els arrossos, les amanides, els peixos... No tinc un plat preferit, tinc la sort de ser basc.

Què és el primer que li passa pel cap de bon matí? Si plou, comprem una illa al Carib i anem-nos-en a viure-hi...

Quina és la seva assignatura pendent? Ser ambaixador de Nacions Unides. Si no és del País Basc, ja em va bé de Catalunya.

Qui és el seu referent en el món de la política? Madeleine Albright.

És més de dretes o d'esquerres? Sóc més d'esquerres malgrat la crisi de les esquerres d'Europa. Dirigeixo un diari amb una línia editorial molt clara pel que fa als drets de la dona, dels gais i lesbianes, i de les llengües i nacions minoritzades...

Vostè ha dit que el que és segur en el procés que s'engega és que no hi haurà més atemptats, però com en pot estar tan segur si ETA no ha entregat les armes ni s'ha dissolt encara?

Entregar les armes té més sentit quan parlem de guerrilles com els paramilitars colombians o l'IRA, en què el concepte arsenal és important. A ETA el concepte arsenal mai no ha estat important, sinó els famosos *zulos*. En un arsenal hi caben 2.000 armes i en un *zulo*, 20.

Canviem la pregunta. Com en podem estar tan segurs que no hi haurà més atemptats si ETA no ha revelat la localització de les armes, dels *zulos*?

ETA no entregará mai les armes. El que farà és destruir-les com va fer l'IRA. Ho verificarà a través d'un grup internacional d'experts a qui els ensenyarà que les ha destruïdes. No hi haurà atemptats d'ETA. D'aquesta ETA no hi haurà atemptats.

I d'una altra ETA?

No, tampoc.

No hi ha cap facció ara mateix dins d'ETA que estigui per la lluita armada?

No. Hi ha gent de l'esquerra *abertzale* -va passar el mateix en el Sinn Féin- que no veu clar el procés, però té una actitud de deixar fer. Passa en tots els grups armats que ho deixen. Hi ha gent que, lògicament, no ho veu. No hi haurà un atemptat d'ETA. Ningú no pot assegurar que no hi hagi tres persones basques que agafin les armes i atemptin contra algú. Sens dubte, els caurà el pes a sobre de l'esquerra *abertzale*. Però no és previsible. El fet que hagin retirat escortes de la Guàrdia Civil, la Policia Nacional i l'Ertzaintza a regidors, alcaldes i magistrats de l'Audiència Nacional vol dir que els experts antiETA de la Guàrdia Civil i la Policia Nacional tenen la garantia política dels mediadors internacionals, que els han dit que això no succeirà. D'altra banda, els experts de la Guàrdia Civil tenen informació que no tornarà a passar.

Vostè ha afirmat que, per superar el conflicte, el govern espanyol hauria de negociar acords polítics. Hauria de negociar acords polítics amb ETA?

No, amb ETA no. Som en una altra fase, en la qual els acords polítics es negocien entre partits polítics. I no hauria de ser el govern espanyol amb els partits polítics. Hauria d'haver-hi un acord previ entre els partits polítics bascos.

En una mesa de partits.

Sí. Haurien d'arribar a una espècie de decàleg d'actuació sobre la resolució del conflicte, que passaria pel reconeixement de l'existència d'un país basc i que, si un dia els ciutadans d'aquest país, d'una manera lliure, democràtica i pacífica, decideixen votar per la independència, ningú els posarà traves. Això queda una mica lluny, han de passar uns anys, però ja en el document d'Aiete els mediadors internacionals ho proposen. Tardarà, però succeirà. Hi haurà pressió internacional. A Madrid ja ha sortit un grup d'intel·lectuals espanyols demanant al govern espanyol que posés en marxa aquest procés. Però no hi haurà negociacions amb contingut polític entre ETA i el govern espanyol. Sí que hi haurà negociacions per parlar de presos, desarmament, de sortides, de víctimes? D'aquestes qüestions, és lògic. Diuen que no n'hi haurà, però n'hi haurà.

Clàudia Benavent

Les negociacions polítiques amb aquesta mesa de partits serien, en certa manera, resultat de l'acció violenta d'ETA com a última conseqüència del conflicte. No s'entendria sobreposar-se a la democràcia?

No, perquè el conflicte basc ja existia abans d'ETA i seguirà existint sense ETA si no s'arregla. Segueix havent-hi conflicte irlandès a Irlanda del Nord i ja no hi és l'IRA. Del que es tracta és que ara ja no existeix ETA ni l'excusa per no dialogar sense restriccions. Cal que s'arribi a un acord entre tots els partits polítics bascos, els de la part francesa i els de la part espanyola, que configuri un decàleg de mesures. Tots saben quines són. Tot el món sap quina és l'estació final d'aquest procés des de fa 30 anys, una altra cosa és les passes que s'han de fer. Tot el món sap que al final es reconeixerà l'existència d'una zona a Google Maps que es dirà Euskal Herria, País Basco, Pays Basque, Basque Country? Això existeix i va de Baiona a Tudela i de Tudela a Bilbao. I que els ciutadans d'aquest país configuren una tradició històrica, una sensació de poble, una consciència general col·lectiva de pertinença a un passat, a una llengua, a una cultura.

Els navarresos estan a favor de la incorporació a Euskal Herria?

No seria incorporar-se a alguna cosa que ja hi és. Seria la configuració d'un ens administratiu entre les quatre províncies [les tres basques i Navarra]. Els navarresos podrien estar disposats - no dic que ho estiguin ara per majoria- a configurar una unitat administrativa entre les quatre províncies. No pas incorporar-se a una que ja hi és, encara que això ho permeti la Constitució. La Constitució permet que les tres províncies basques més la navarresa es fusionin en una de sola.

Vostè ha pronosticat que perquè el País Basc arribi al nivell de maduresa independentista on és ara mateix Escòcia falta una dècada. Amb tants anys d'espera el soufflé no podria baixar?

També pensava fa uns anys que l'esquerra *abertzale* necessitaria, després de desactivar ETA, 10 anys per superar electoralment el PNB i l'ha superat amb sis mesos. Els càlculs que faig últimament no em surten gaire bé. Però sí que encara estem lluny de tenir una majoria independentista real. Podríem parlar de l'independentisme de cap de setmana i del de congrés de partit, però estem lluny de tenir un independentisme real, d'un 55%, un 60% o un 65% [de suport]. Serà un procés de 10 anys molt treballat, treballant tots els dies milers de persones. Si no, no arribarà.